

RECHT OP BIJSTAND VAN EEN VERTROUWENSPERSOON

Artikel 24

§ 1. De minderjarige heeft het recht om zich in alle contacten met de jeugdhulpaanbieders, de toegangspoort en het ondersteuningscentrum Jeugdzorg en in de uitoefening van zijn rechten, opgesomd in dit decreet, te laten bijstaan door een persoon die aan de volgende voorwaarden voldoet:

1° meerderjarig zijn;

2° niet rechtstreeks betrokken zijn bij de jeugdhulpverlening, georganiseerd ten behoeve van de minderjarige;

3° op ondubbelzinnige wijze door de minderjarige aangewezen zijn;

4° beschikken over een uittreksel uit het strafregister dat een model 2 omvat.

De persoon die de minderjarige bijstaat, legitimeert zich bij elk optreden in die hoedanigheid.

§ 2. Als de minderjarige niet in staat is om zelf een persoon als bedoeld in § 1, aan te wijzen en als de minderjarige en zijn ouders tegenstrijdige belangen hebben, kan de jeugdhulpvoorziening of de toegangspoort voor hem een persoon aanwijzen die beantwoordt aan de bepalingen van § 1, eerste lid, 1° en 2°. De Vlaamse regering bepaalt de nadere regels voor de aanwijzing van die persoon. Het tweede lid van § 1 is op die persoon van toepassing.

Het voorgaande lid is van overeenkomstige toepassing als de minderjarige en zijn opvoedingsverantwoordelijke tegenstrijdige belangen hebben en niemand het ouderlijk gezag over de minderjarige uitoefent.

In artikel 24 van het decreet rechtspositie wordt het recht van de minderjarige op bijstand van een **vertrouwenspersoon** opgenomen. Dit recht op bijstand geldt voor de uitoefening van de rechten van de minderjarige zoals bepaald in dit decreet, en dit in elk contact binnen de jeugdhulpverlening.

❶ VOORWAARDEN BIJ HET RECHT OP BIJSTAND VAN EEN VERTROUWENSPERSOON (§1)

De minderjarige kan niet zomaar kiezen wie hem zal bijstaan. De voorwaarden waaraan die persoon moet voldoen zijn grondig gewijzigd met het nieuwe decreet IJH dat sinds 1 maart 2014 van kracht is. Aan deze vier voorwaarden moet tegelijk voldaan worden (en...en...en):

1.1. Meerderjarig zijn

Voorheen was er de voorwaarde dat de minderjarige zich enkel kon laten bijstaan door iemand die door het beroepsgeheim gebonden is of personeelslid is van de instelling waar de minderjarige onderwijs volgt. Deze voorwaarde is met het nieuwe decreet IJH gewijzigd en vervangen door de voorwaarde dat de vertrouwenspersoon meerderjarig moet zijn.

Dit moet het voor de minderjarige gemakkelijker maken om een vertrouwenspersoon te kiezen. Zo kan een meerderjarig familielid, een buur waar de minderjarige een goede band mee heeft, etc. optreden als vertrouwenspersoon maar die moet natuurlijk wel nog aan de volgende drie voorwaarden voldoen.

1.2. Niet rechtstreeks betrokken zijn bij de jeugdhulpverlening, georganiseerd ten behoeve van de minderjarige

De tweede voorwaarde is dat de vertrouwenspersoon op geen enkele wijze rechtstreeks betrokken mag zijn bij de jeugdhulpverlening van de betrokken minderjarige.

Wat moet nu precies verstaan worden onder de term “rechtstreeks”? Gaat het hier enkel over de persoon die onmiddellijk werkt met de minderjarige zelf, of volstaat het dat iemand op de hoogte is van de problematiek?

Het is opportuun de term rechtstreeks zo te interpreteren dat de vertrouwenspersoon diegene is die niet zelf werkt met de minderjarige. Dit betekent dat een begeleider uit een andere leefgroep kan optreden als vertrouwenspersoon, ook al krijgt deze op teamvergaderingen kennis van het dossier van de minderjarige. Hetzelfde geldt voor een minderjarige die geplaatst is via het VAPH in een instelling waar de school een onderdeel uitmaakt van de jeugdhulpvoorziening. Ook de leerkrachten kunnen vertrouwenspersoon zijn hoewel zij mogelijks op de hoogte zijn van het dossier.

1.3. Op ondubbelzinnige wijze door de minderjarige aangewezen zijn

De derde voorwaarde die het decreet stelt, is dat de minderjarige deze persoon duidelijk moet aanwijzen. Het is dus de minderjarige die bepaalt wie hem zal bijstaan.

De jeugdhulpverlener heeft ook hier de taak de minderjarige te wijzen op zijn recht een vertrouwenspersoon te kiezen.

1.4. Beschikken over een uittreksel uit het strafregister dat een model 2 omvat

Het uittreksel uit het strafregister is een officieel document dat een opsomming geeft van de effectief uitgesproken vonnissen die opgetekend staan in het strafregister van de betrokkene. **Model 2** is nodig voor specifieke activiteiten met contacten met minderjarigen en vermeldt ook of de betrokkene het voorwerp uitmaakt van een lopend gerechtelijk onderzoek, dat aanleiding kan geven tot een verbod om een activiteit uit te oefenen die hem in contact brengt met minderjarigen.

2 WIE BRENGT DEZE FORMALITEITEN IN ORDE ?

Het is de jeugdhulpaanbieder die, vanaf het eerste contact, de minderjarige informeert over het recht op een vertrouwenspersoon. De minderjarige kan daar al dan niet gebruik van maken op eender welk moment in zijn hulpverleningstraject. Van zodra de minderjarige een vertrouwenspersoon aanstelt, worden de naam en contactgegevens vermeld in het dossier samen met het nodige attest model 2. Elke betrokkene die toegang heeft tot het dossier is op die manier op de hoogte.

3 AANWIJZEN VAN EEN VERTROUWENSPERSOON (§2)

In de eerste paragraaf van artikel 24 wordt stil gestaan bij de minderjarigen die zelf in staat zijn een vertrouwenspersoon aan te wijzen. Het is evident dat niet elke minderjarige hiertoe in staat is, denk maar aan zeer jonge kinderen, kinderen met een handicap,...

In principe zullen dan de ouders deze verantwoordelijkheid overnemen. Wanneer er echter een belangenconflict bestaat tussen de minderjarige en zijn ouders is ook dit niet mogelijk. Hiervoor wordt een oplossing voorzien in §2 van artikel 24.

Wanneer een minderjarige niet in staat is een vertrouwenspersoon aan te wijzen en er een tegenstrijdigheid van belangen bestaat tussen hem en zijn ouders of zijn op-

voedingsverantwoordelijke, kan de jeugdhulpaanbieder of de toegangspoort een vertrouwenspersoon aanwijzen.

Het **Besluit van de Vlaamse Regering (BVR) van 20 april 2012 betreffende de aanwijzing van een persoon die de minderjarige bijstaat bij de uitoefening van zijn rechten in de integrale jeugdhulp wanneer de minderjarige en zijn ouders tegenstrijdige belangen hebben en de minderjarige niet in staat is om zelf een vertrouwenspersoon aan te wijzen of niemand het ouderlijk gezag uitoefent**, bepaalt dat in dergelijke omstandigheden de vertrouwenspersoon kan worden **aangeduid door de directeur** (of zijn gemandateerde) van een jeugdhulpvoorziening of door het personeelslid van **de toegangspoort**.

Voorwaarde is dat de jeugdhulpvoorziening betrokken is bij de jeugdhulpverlening aan de minderjarige, zonder dat zij noodzakelijk op het ogenblik van de aanwijzing effectief hulp verleent.

Het BVR gaat er van uit dat de directeur van de voorziening die betrokken is bij de concrete hulpverlening aan de jongere, goed geplaatst is om, in het belang van de minderjarige, een vertrouwenspersoon aan te duiden die het kind kan bijstaan. Dit veronderstelt ook de bereidheid van de directie om zelf aangesproken te kunnen worden door deze vertrouwenspersoon, bijvoorbeeld bij de overweging of een agogische exceptie in het dossier terecht wordt ingeroepen.

De **aanwijzing** gebeurt na voorafgaandelijk overleg met

- de ouders of opvoedingsverantwoordelijken
- twee in het hulpverleningsproces betrokken jeugdhulpverleners
- en de mogelijke vertrouwenspersoon zelf

Ook de **minderjarige** wordt gehoord, rekening houdend met zijn mogelijkheden. Wanneer de minderjarige nog zeer jong is, of kampt met een zware verstandelijke handicap, wordt het gesprek hieraan aangepast.

De vertrouwenspersoon die door de directeur wordt aangeduid, mag niet rechtstreeks betrokken zijn bij de hulpverlening en moet een uitsluiting (model 2) uit zijn strafregister aan de directeur bezorgen. De directeur beslist ook over de beëindiging van de aanstelling (tenzij de stopzetting gebeurt op eigen verzoek van de vertrouwenspersoon).

Bij zijn aanstelling ontvangt de vertrouwenspersoon een attest van aanstelling. De naam en het adres van respectievelijk de jeugdhulpvoorziening, de minderjarige, en de vertrouwenspersoon (wiens beroep en relatie tot de minderjarige ook wordt opgetekend) worden hierop vermeld. De vertrouwenspersoon moet het attest bij elk optreden als vertrouwenspersoon voor de minderjarige voorleggen.

Het attest van aanstelling ziet er uit als volgt:

Attest van aanstelling als vertrouwenspersoon voor de minderjarige bij de uitoefening van zijn rechten in de integrale jeugdhulp

Naam en adres jeugdhulpvoorziening:

Naam en domicilieadres minderjarige:

Verblijfsadres minderjarige (indien verschillend van domicilie):

Geboortedatum minderjarige:

__/__/__

Naam vertrouwenspersoon:

Adres vertrouwenspersoon:

Beroep vertrouwenspersoon en relatie met de minderjarige:

Ondergetekende.....,
directeur van de bovenvermelde jeugdhulpvoorziening/door de directeur gemandateerd
personeelslid van de bovenvermelde jeugdhulpvoorziening¹, stelt
..... aan als vertrouwenspersoon van
..... (naam minderjarige).

¹ Schrappen wat niet past

Deze aanstelling is aangewezen omdat de minderjarige niet in staat is om zelf een vertrouwenspersoon aan te wijzen en de minderjarige en zijn ouders tegenstrijdige belangen hebben/de minderjarige en zijn opvoedingsverantwoordelijke tegenstrijdige belangen hebben/niemand het ouderlijk gezag over de minderjarige uitoefent.²

Deze aanstelling beantwoordt aan de vereisten van artikel 2 en artikel 3 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 2012 betreffende de aanwijzing van een persoon die de minderjarige bijstaat bij de uitoefening van zijn rechten in de integrale jeugdhulp wanneer de minderjarige en zijn ouders tegenstrijdige belangen hebben en de minderjarige niet in staat is om zelf een vertrouwenspersoon aan te wijzen of niemand het ouderlijk gezag uitoefent.³

De vertrouwenspersoon heeft als taak
(naam minderjarige) bij te staan in de uitoefening van zijn/haar⁴ rechten, opgesomd in het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp.

Dit attest legitimeert het optreden van
in zijn/haar⁵ hoedanigheid als vertrouwenspersoon, conform artikel 24 van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp.

Datum ___/___/___ te

Handtekening directeur

Handtekening van het gemandateerd personeelslid⁶

Handtekening vertrouwenspersoon

² Schrappen wat niet past.

³ De vertrouwenspersoon moet door het beroepsgeheim gebonden zijn of personeelslid zijn van de instelling waar de minderjarige onderwijs volgt, mag niet rechtstreeks betrokken zijn bij de jeugdhulpverlening, georganiseerd ten behoeve van de minderjarige, en moet de directeur van de jeugdhulpvoorziening een uittreksel uit het strafregister bezorgd hebben, dat een model 2 omvat.

De directeur van de jeugdhulpvoorziening of het door de directeur gemandateerd personeelslid van de jeugdhulpvoorziening, heeft voorafgaand aan de aanstelling overleg gepleegd met de ouders of de opvoedingsverantwoordelijken van de minderjarige, naargelang het geval, tenzij ze aan de uitnodiging tot overleg geen gevolg hebben gegeven met ten minste twee jeugdhulpverleners die betrokken zijn bij de jeugdhulpverlening van de minderjarige en met de aangestelde persoon.

De directeur van de jeugdhulpvoorziening of het door de directeur gemandateerd personeelslid van de jeugdhulpvoorziening, heeft voorafgaand aan de aanstelling de minderjarige gehoord, rekening houdend met de mogelijkheden van de minderjarige.

⁴ Schrappen wat niet past.

⁵ Schrappen wat niet past.

⁶ Indien de directeur van de jeugdhulpvoorziening een personeelslid heeft gemandateerd, moet zowel dit personeelslid als de directeur het attest ondertekenen.

4 WAT WORDT ER VAN DE VERTROUWENSPERSOON VERWACHT?

Wellicht weten noch de minderjarige cliënt, noch de vertrouwenspersonen goed wat hun specifieke rol is, en wat hun mogelijkheden, rechten en plichten zijn.

Zoals bepaald in het DRM is het aan de voorziening of de hulpverlener om ze hierover in te lichten.

Het 'recht op bijstand' houdt in dat de minderjarige zich kan laten 'bijstaan' bij de uitoefening van zijn rechten door een vertrouwenspersoon in alle contacten met de hulpverlening.

Een definitie van 'bijstaan' is in het DRM echter niet opgenomen. Soms zal het aanwezig zijn van de vertrouwenspersoon voldoende zijn voor de minderjarige, soms zal de minderjarige willen dat hij/zij de zaken verwoordt.

De vertrouwenspersoon heeft ook enkele uitdrukkelijke extra rechten/taken ten behoeve van de minderjarige:

1) art. 11 §2 DRM: De vertrouwenspersoon heeft toegang tot de gegevens die voor de minderjarige onder de agogische exceptie vallen.

2) art. 22 §5 DRM: bij een belangenconflict tussen de ouders van de onbekwame minderjarige en de minderjarige, kan de vertrouwenspersoon het recht op toegang tot het dossier van de minderjarige uitoefenen in zijn plaats.

3) ingevolge het vernieuwde decreet IJH (Art. 31§2) fungeert de vertrouwenspersoon als vast aanspreekpunt voor de minderjarige doorheen het hele traject van de jeugdhulpverlening, zolang dit door de minderjarige wenselijk wordt geacht. De vertrouwenspersoon krijgt het mandaat om jeugdhulpverleners aan te spreken, de belangen van de minderjarige te verdedigen, bemiddeling en overleg te initiëren en de situatie te volgen. De vertrouwenspersoon zal verder ook steeds op de hoogte worden gebracht van beslissingen over de geboden jeugdhulp.

Ingevolge art. 7 decreet IJH heeft de vertrouwenspersoon ook **beroepsgeheim** m.b.t. de informatie die hij/zij verneemt in zijn rol als vertrouwenspersoon van de minderjarige.

VOOR WIE MEER WIL WETEN

www.rechtspositie.be

'tZitemzo Jeugdrecht...met de rechten van minderjarige cliënten in de integrale jeugdhulp, Kinderrechtswinkel, 2014

V.U.: Karine Moykens, Secretaris-generaal
Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.
Koning Albert II-laan 35 bus 30, 1030 Brussel.